

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

№ 450 від 7 серпня 2002 р.

Про затвердження норм часу для планування і обліку навчальної роботи та переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково- педагогічних працівників вищих навчальних закладів

Відповідно до Закону України “Про вищу освіту” та з метою вдосконалення організації праці педагогічних і науково-педагогічних працівників, забезпечення контролю за організацією навчального процесу у вищих навчальних закладах **наказую:**

1. Затвердити:

1.1. Норми часу для планування та обліку навчальної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів (далі – Норми), що додаються.

1.2. Переліки основних видів методичної, наукової й організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів (далі – Переліки), що додаються.

2. Установити, що Норми і Переліки поширюються на вищі навчальні заклади та вищі навчальні заклади післядипломної освіти незалежно від їх форми власності і підпорядкування.

3. Запровадити Норми і Переліки з 2002/2003 навчального року.

4. Визнати такими, що втратили чинність, наказ Міністерства освіти України від 7 червня 1996 року № 195 “Про затвердження Норм часу для розрахунку і обліку навчальної роботи та Переліків основних видів методичної, наукової й організаційної роботи викладачів і Рекомендацій щодо запровадження їх у вищих закладах освіти 3 і 4 рівнів акредитації” (зарєєстровано в Міністерстві юстиції України 26 липня 1996 року за № 403/1428) та наказ Міністерства освіти України від 13 березня 1998 року № 103 “Про затвердження Норм часу для розрахунку і обліку навчальної роботи та Переліків основних видів методичної й організаційної роботи викладачів вищих закладів освіти 1 і 2 рівнів акредитації” (зарєєстровано в Міністерстві юстиції України 14 травня 1998 року за № 312/2752).

Т. в .о. Міністра   А.М. Гуржій

НОРМИ ЧАСУ
для планування й обліку навчальної роботи
педагогічних і науково-педагогічних працівників
вищих навчальних закладів

№ з\п	Назва виду навчальної роботи	Норма часу (у годинах)	Примітка
1	Проведення співбесіди з вступниками	0,25 години кожному членові комісії на одного вступника	Кількість членів комісії на потік (групу) вступників - не більше трьох осіб
2	<p>Проведення випускних екзаменів довузівської підготовки та вступних екзаменів до вищих навчальних закладів:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усних - письмових: <ul style="list-style-type: none"> а) з мови та літератури: <ul style="list-style-type: none"> - диктант - переказ - твір б) з інших предметів <ul style="list-style-type: none"> - тестових 	<p>0,25 години кожному членові комісії на одного слухача (вступника)</p> <p>1 година для проведення екзамену на потік (групу) слухачів, вступників;</p> <p>0,33 години на перевірку однієї роботи</p> <p>2 години для проведення екзамену на потік (групу) слухачів, вступників;</p> <p>0,50 години на перевірку однієї роботи</p> <p>4 години для проведення екзамену на потік (групу) слухачів, вступників;</p> <p>0,50 години на перевірку однієї роботи</p> <p>3 години для проведення екзамену на потік (групу) слухачів, вступників;</p> <p>0,50 години на перевірку однієї роботи</p> <p>до 3 годин для проведення тестування на потік (групу) слухачів, вступників.</p> <p>Час для проведення творчих випробувань за напрямками підготовки “Мистецтво” та</p>	<p>Кількість членів комісії на потік (групу) - не більше трьох осіб</p> <p>Кількість членів комісії на потік (групу) - не більше двох осіб.</p> <p>Кількість членів комісії на потік (групу) - не більше двох осіб.</p> <p>Кількість членів комісії на потік (групу) - не більше двох осіб.</p> <p>Кількість членів комісії на потік (групу) - не більше двох осіб.</p> <p>Кількість членів комісії на потік (групу) - не більше двох осіб.</p> <p>Кількість членів комісії на потік (групу) - не більше двох осіб.</p> <p>Кількість членів комісії на потік (групу) - не більше двох осіб.</p> <p>Кількість членів комісії на потік (групу) - не більше двох осіб.</p>

		“Архітектура” визначається програмами вступних випробувань, затверджених в установленому порядку	
3	Повторна перевірка письмових робіт на випускних екзаменах довузівської підготовки та вступних екзаменах до вищих навчальних закладів	0,15 години на кожну роботу, що перевіряється	Вибірковій перевірці підлягає до 10 відсотків робіт від їх загальної кількості
4	Читання лекцій	1 година за одну академічну годину	
5	Проведення практичних занять	1 година на академічну групу за одну академічну годину	З окремих навчальних дисциплін, що регламентуються відповідними нормативними документами, допускається поділ академічної групи на підгрупи з чисельністю до одного студента з урахуванням особливостей вивчення цих дисциплін та безпеки життєдіяльності
6	Проведення лабораторних занять	1 година на половину академічної групи за одну академічну годину	З окремих навчальних дисциплін, що регламентується відповідними нормативними документами, допускається поділ академічної групи на підгрупи з чисельністю до одного студента з урахуванням особливостей вивчення цих дисциплін та безпеки життєдіяльності
7	Проведення семінарських занять	1 година на академічну групу за одну академічну годину	
8	Проведення навчальних занять зі студентами в спортивно-оздоровчому таборі	до 6 годин на день на одну академічну групу	
9	Проведення індивідуальних занять	Від загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення навчальної дисципліни на академічну групу: - до 10 відсотків для освітньо-кваліфікаційних рівнів “молодший спеціаліст”, “бакалавр”; - до 15 відсотків для освітньо-кваліфікаційного рівня	Час для проведення індивідуальних занять виділяється викладачам за наявності індивідуального графіка проведення навчальних занять, затвердженого в порядку, визначеному вищим навчальним закладом

		“спеціаліст”; - до 20 відсотків для освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр”	
10	Проведення консультацій з навчальних дисциплін протягом семестру	Від загального обсягу навчального часу, відведеного на вивчення навчальної дисципліни на академічну групу: - 6 відсотків для денної (очної) форми навчання; - 8 відсотків для вечірньої форми навчання; - 12 відсотків для заочної, дистанційної форми навчання	Для екстернатної форми навчання обсяг часу на проведення консультацій визначається індивідуальним навчальним планом екстерна, але не повинен перевищувати обсяг часу, що визначений для заочної, дистанційної форми навчання
11	Проведення екзаменаційних консультацій	- вступний екзамен - 2 години на потік (групу); - семестровий екзамен - 2 години на академічну групу; - державний екзамен - 2 години на академічну (екзаменаційну) групу з кожної навчальної дисципліни, що входить до програми державного екзамену	
12	Перевірка контрольних (модульних) робіт, передбачених навчальним планом, що виконуються під час аудиторних занять	0,25 години на одну роботу	Роботу перевіряє і приймає один викладач
13	Перевірка і приймання контрольних (модульних) робіт, передбачених навчальним планом, що виконуються під час самостійної роботи	0,33 години на одну роботу	Роботу перевіряє і приймає один викладач
14	Керівництво і приймання (захист) індивідуальних завдань, передбачених навчальним планом: - рефератів, аналітичних оглядів, перекладів тощо - розрахункових, графічних та розрахунково-графічних робіт - курсових робіт із загальноосвітніх навчальних дисциплін	0,25 годин на одну роботу 0,50 години на одну роботу 2 години на курсову роботу, у тому числі 0,25 години кожному членові комісії на проведення захисту	Роботу перевіряє і приймає один викладач Роботу перевіряє і приймає один викладач Кількість членів комісії - не більше трьох осіб

	<ul style="list-style-type: none"> - курсових робіт із фахових навчальних дисциплін - курсових проектів із загальноінженерних навчальних дисциплін - курсових проектів із фахових навчальних дисциплін 	<p>3 години на курсову роботу, у тому числі 0,33 години кожному членові комісії на проведення захисту</p> <p>3 години на курсовий проект, у тому числі 0,33 години кожному членові комісії на проведення захисту</p> <p>4 години на курсовий проект, у тому числі 0,33 години кожному членові комісії на проведення захисту</p>	<p>Кількість членів комісії - не більше трьох осіб</p> <p>Кількість членів комісії - не більше трьох осіб</p> <p>Кількість членів комісії - не більше трьох осіб</p>
15	Проведення заліку	2 години на академічну групу	
16	Проведення залікового туристського навчально-тренувального походу, передбаченого навчальним планом	6 годин для кожного викладача, який бере участь у поході	Планується викладачам фізичного виховання один раз за весь період навчання студента
17	Проведення семестрових екзаменів: <ul style="list-style-type: none"> - в усній формі - у письмовій формі 	<p>0,33 години на одного студента</p> <p>до 3 годин на академічну групу (диктант – 1 година);</p> <p>0,50 години на перевірку однієї роботи</p>	
18	Керівництво навчальною і виробничою практикою	Норми часу визначаються нормативними документами з організації практики	
19	Проведення державних екзаменів	0,50 години на одного студента голові та кожному членові державної екзаменаційної комісії	<p>Не більше шести годин на день.</p> <p>Кількість членів комісії - не більше чотирьох осіб (в окремих випадках кількість членів комісії може бути збільшена до шести осіб)</p>
20	Керівництво, консультування, рецензування та проведення захисту дипломних проектів (робіт): <ul style="list-style-type: none"> - освітньо-кваліфікаційний рівень “молодший спеціаліст” 	<p>до 20 годин на одного студента, у тому числі:</p> <p>по 0,50 години голові та кожному членові державної екзаменаційної комісії;</p> <p>до 16 годин - керівнику і консультантам;</p> <p>до 2 годин рецензенту</p>	<p>Кількість членів комісії - не більше трьох осіб (в окремих випадках кількість членів комісії може бути збільшена до п'яти осіб).</p> <p>За одним керівником закріплюється до восьми дипломних проектів (робіт)</p>

	<p>- освітньо-кваліфікаційний рівень “бакалавр”</p> <p>- освітньо-кваліфікаційний рівень “спеціаліст”;</p> <p>- освітньо-кваліфікаційний рівень “магістр”</p>	<p>до 25 годин на одного студента, у тому числі: по 0,50 години голові та кожному членові державної екзаменаційної комісії; до 20,5 години керівнику і консультантам; до 2 годин рецензенту</p> <p>до 30 годин на одного студента, у тому числі: по 0,50 години голові та кожному членові державної екзаменаційної комісії; до 24,5 години керівнику і консультантам; до 3 годин рецензенту</p> <p>до 40 годин на одного студента, у тому числі: по 0,50 години голові та кожному членові державної екзаменаційної комісії; до 33,5 години керівнику і консультантам; до 4 годин рецензентам</p>	<p>Кількість членів комісії - не більше чотирьох осіб (в окремих випадках кількість членів комісії може бути збільшена до шести осіб). За одним керівником закріплюється до восьми дипломних проєктів (робіт)</p> <p>Кількість членів комісії - не більше чотирьох осіб (в окремих випадках кількість членів комісії може бути збільшена до шести осіб). За одним керівником закріплюється до восьми дипломних проєктів (робіт)</p> <p>Кількість членів комісії - не більше чотирьох осіб (в окремих випадках кількість членів комісії може бути збільшена до шести осіб). За одним керівником закріплюється до п'яти дипломних проєктів (робіт)</p>
21	Рецензування рефератів при вступі до аспірантури та складанні кандидатських екзаменів	3 години за один реферат	
22	Проведення вступних екзаменів до аспірантури та кандидатських екзаменів	1 година кожному екзаменатору на одного вступника, аспіранта (здобувача)	Кількість членів комісії - не більше трьох осіб
23	Керівництво аспірантами	50 годин щороку на аспіранта	
24	Наукове консультування докторантів (до 3 років)	50 годин щороку на докторанта	
25	Керівництво здобувачами (до 5 років)	25 годин щороку на здобувача	
26	Керівництво стажуванням викладачів	8 годин на одного викладача-стажиста за один місяць, але не більше 30 годин на один рік	Для викладачів, які направлені на стажування в інші провідні вищі навчальні заклади терміном до трьох місяців; стажистів-викладачів і стажистів-дослідників, зарахованих на ці посади терміном до двох років
27	Проведення тематичних дискусій, науково-практичних конференцій	1 година за одну академічну годину для кожного викладача	Кількість викладачів – не більше трьох осіб

	слухачів вищих навчальних закладів післядипломної освіти та структурних підрозділів післядипломної освіти вищих навчальних закладів		
28	Керівництво стажуванням слухачів вищих навчальних закладів післядипломної освіти та структурних підрозділів післядипломної освіти вищих навчальних закладів на підприємствах, в установах та організаціях	5 годин на тиждень на одного слухача	Стажування проводиться викладачами за місцезнаходженням навчального закладу
29	Рецензування рефератів слухачів вищих навчальних закладів післядипломної освіти та структурних підрозділів післядипломної освіти вищих навчальних закладів	3 години на реферат	
30	Керівництво, консультування, рецензування та проведення захисту випускних робіт слухачів вищих навчальних закладів післядипломної освіти та структурних підрозділів післядипломної освіти вищих навчальних закладів	до 10 годин на одного слухача, у тому числі: по 0,33 години голові та кожному членові комісії; до 2 годин рецензенту	Кількість членів комісії - не більше трьох осіб
31	Проведення випускних екзаменів слухачів вищих навчальних закладів післядипломної освіти та структурних підрозділів післядипломної освіти вищих навчальних закладів	0,50 години на одного слухача голові та кожному членові екзаменаційної комісії	Кількість членів комісії - не більше трьох осіб

Заступник Державного секретаря

М.Ф. Степко

*Затверджено
наказом Міністерством освіти і науки України
від 7 серпня 2002 р. № 450*

**ПЕРЕЛІК
основних видів методичної роботи педагогічних і науково-педагогічних
працівників вищих навчальних закладів**

№ з/п	Назва виду роботи
1	Підготовка конспектів лекцій; методичних матеріалів до семінарських, практичних, лабораторних занять, курсового та дипломного проектування, практик і самостійної роботи студентів
2	Підготовка, рецензування підручників, навчальних посібників, словників, довідників (для педагогічних працівників)
3	Розробка навчальних планів; навчальних програм; робочих навчальних планів, робочих навчальних програм
4	Розробка і підготовка нових лабораторних робіт
5	Підготовка комп'ютерного програмного забезпечення навчальних дисциплін
6	Складання екзаменаційних білетів; завдань для проведення модульного та підсумкового контролю; завдань для проведення тестового контролю
7	Розробка і впровадження наочних навчальних посібників (схем, діаграм, стендів, слайдів тощо).
8	Розробка і впровадження нових форм, методів і технологій навчання
9	Вивчення і впровадження передового досвіду організації навчального процесу
10	Підготовка концертних програм та персональних художніх виставок

Начальник департаменту вищої освіти   М.Ф. Дмитриченко

*Затверджено
наказом Міністерством освіти і науки України
від 7 серпня 2002 р., № 450*

**ПЕРЕЛІК
основних видів наукової роботи науково-педагогічних працівників
вищих навчальних закладів**

№ з/п	Назва виду роботи	Примітка
1	Виконання планових наукових досліджень із звітністю в таких формах: 1.1. Науково-технічний звіт 1.2. Дисертація (докторська, кандидатська) 1.3. Монографія 1.4. Підручник, навчальний посібник, словник, довідник 1.5. Наукова стаття в журналах, реферованих виданнях, інших виданнях 1.6. Заявка на видачу охоронних документів 1.7. Тези доповіді на конференціях, симпозіумах, семінарах (міжнародних, вітчизняних, інших)	Плановими є наукові дослідження, що включені до тематичних планів науково-дослідних робіт вищого навчального закладу, кафедри та наукових, науково-технічних програм
2	Рецензування монографій, підручників, навчальних посібників, словників, довідників, дисертацій, авторефератів, наукових статей, наукових проектів, тематичних планів тощо	
3	Доопрацювання для перевидання монографій, підручників, навчальних посібників, словників, довідників	
4	Керівництво науковою роботою студентів з підготовкою: - наукової статті - заявки на видачу охоронних документів - роботи на конкурс - доповіді на конференцію	

Начальник департаменту вищої освіти   М.Ф.Дмитриченко

Затверджено
наказом Міністерством освіти і науки України
від 7 серпня 2002 р., № 450

ПЕРЕЛІК
основних видів організаційної роботи педагогічних і науково-педагогічних
працівників вищих навчальних закладів

№ з/п	Назва виду роботи
1	Робота в науково-методичних комісіях Міністерства освіти і науки, комісіях інших міністерств
2	Робота в Державній акредитаційній комісії, експертних і фахових радах
3	Робота в експертних комісіях ВАК
4	Робота в спеціалізованих радах із захисту дисертацій
5	Робота в науково-методичних і науково-технічних радах і комісіях вищого навчального закладу та його структурних підрозділів
6	Організація та проведення загальнодержавних наукових конференцій, симпозіумів, семінарів
7	Робота з видання наукових і науково-методичних збірників
8	Виконання обов'язків заступника декана факультету (заступника директора інституту), заступника завідувача відділення на громадських засадах
9	Участь у виховній роботі студентського колективу, виконання обов'язків куратора (наставника) академічної групи
10	Керівництво студентським науковим гуртком, проблемною групою
11	Участь у профорієнтаційній роботі та довузівській підготовці молоді
12	Участь у підготовці та проведенні студентських і учнівських олімпіад
13	Участь в організації та проведенні позанавчальних культурно-спортивних заходів

Начальник департаменту вищої освіти   М.Ф. Дмитриченко